

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-р Албена Тодорова Краева-Митева, Професионално направление Икономика, научна специалност Икономика и управление (Екологичен мениджмънт), Университет за национално и световно стопанство

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“

Кандидат: доц. д-р Марина Ангелова Николова – единствен кандидат

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8 Икономика

Научна специалност: Икономика и управление (Аграрна икономика)

Висше училище: Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов

Факултет: Производствен и търговски бизнес при СА „Д. А. Ценов“

Катедра: Аграрна икономика

Обява: Държавен вестник, бр. 21/07.03.2023

Основание за написване на рецензията: Заповед № 363 от 2 май 2023 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ и решение на утвърденото с посочената заповед научно жури от 15.05.2023 г.

1. Представяне на кандидата за участие в конкурса

Марина Ангелова Николова е завършила две магистърски степени – първата във Висшия селскостопански институт гр. Пловдив с квалификация „инженер-агроном, втората - в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ гр. Свищов като икономист със специалност „Стопански и финансов контрол“. Към началото на април 2023 доц. Николова има 39 години и 11 месеца трудов стаж, в т.ч. 16 години и 6 месеца в състава на катедра „Аграрна икономика“ при Стопанска Академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

2. Основание за написване на рецензията

Проф. Албена Митева е включена в състава на научното жури по обявения конкурс за академична длъжност „професор“ към катедра „Аграрна икономика“ на база заповед на ректора на СА „Д. А. Ценов“ №363 от 07.03.2023 г. като е избрана да представи становище на първото заседание на състава на научното жури на 15 май 2023 г.

3. Персонална характеристика на кандидата

Доц.д-р Марина Николова има защитена образователна и научна степен „доктор“ за което има издадена диплома за ОНС „Доктор“ на ВАК №26533 от 21.02.1999 г. Тя е старши научен сътрудник втора степен по научна специалност 04.01.01 „Общо земеделие“, Свидетелство № 23055 от 20.06.2005 на ВАК, както и „Доцент“ по научна специалност 04.01.14 „Растениевъдство“, Свидетелство № 23825 от 31.07.2006 на ВАК.

Притежава допълнителни квалификации и сертификати свързани с оценка на земеделски земи и подобрения върху тях; за „Управление на международни научно-изследователски проекти“; за „Обучение на обучители“; за водене на курсове по „Агроекологични дейности“ – мярка 214 и нетрадиционни селскостопански дейности; Сертификат за „Как да разработим бизнес план и да кандидатстваме по ПРСР“ и др.

Налице е академична заетост с около 500 часа годишно аудиторна заетост в двете степени на образование – ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“. Автор и съавтор на значим брой публикации – 8 монографии, 14 студии, 62 статии и 28 учебници отразени в сайта на университета. (<https://www.uni-svishtev.bg/bg/profile/m.nikolova/research>)

4. Обща (количествена и качествена оценка) по критериите и показателите за учебната работа и съответствие с изискванията

Доц. Марина Николова има надвишаващи изискуемата академична норма аудиторна и извънаудиторна заетост за времето на трудовия си стаж в Стопанска академия доц.Николоваима аудиторна и извънаудиторна заетост, като води лекции със студенти от редовна, задочна и дистанционна форма на обучение. Доц. Николова има седем успешно защитили докторанти. Тя е научен ръководител на двама докторанти в момента.

Кандидатът е автор и съавтор на 28 учебни програми, в т.ч. 4 и на английски език. Преобладаващата част от тях са за ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“. Основните дисциплини по които води лекции са Въведение в агробизнеса, Икономика на аграрното предприятие, Основи на растениевъдството и животновъдството, Аграрна екология, Селски и аграрен туризъм, Развитие на селските райони, Аграрно предприемачество, Екологично и устойчиво развитие на агрофирмата, Аграрен мениджмънт, Малък и семеен агробизнес, Дигитализация на агробизнеса, Нетрадиционни селскостопански производства, Регламенти и стандартизация на аграрното производство и др. Положителна оценка заслужават представените учебници по тези дисциплини. Тя е самостоятелен автор на четири учебника (Екологично устойчиво развитие на

агрофирмата, Основи на растениевъдството, и Аграрна екология и Аграрен туризъм) и съавтор на още девет.

Доц. Николова ръководи специализации „Екопредприемачество“ и „Биологично земеделие“ и е лектор по „Устойчиво развитие и екопредприемачество“, „Бизнес идеи и бизнес модели в екопредприемачеството“, Организация и производство на биопродукти“ в Центъра за следдипломно и факултативно обучение на СА „Д.А.Ценов“.

Доц. Николова е лицензиран обучител на Центърът за професионално обучение към Стопанска академия. Тя е разработила учебно съдържание, участвала е като научен ръководител и лектор в провеждането на квалификационни курсове по професията „Фермер“, специалност „Земеделец“, по професия „Организатор на туристическа агентска дейност“, специалност „Селски туризъм“ и по професия „Икономист“, специалност „Горско стопанство“.

Може да се направи извод, че представената от кандидата документация отговаря на нормативните изисквания и позволява изготвяне на аргументирана рецензия по конкурса за академичната длъжност „професор“. Всичко гореизложено ми дава основание да направя заключение за наличие по конкурса на кандидат с широка и задълбочена обща икономическа и специална подготовка и богат опит като преподавател по проблемите на аграрната икономика, екопредприемачеството, използването на природните ресурси, който използва богат арсенал от методически подходи и средства за преподаване.

5. Обща (количествена и качествена оценка) по критериите и показателите за изследователската дейност и съответствие с изискванията

Кандидатът участва в конкурса за заемането на академичната длъжност „професор“ с общо 51 заглавия, отговарящи на изискванията на действащите академични стандарти в страната и висшето училище като представя:

- **Монографии:** една самостоятелна и една колективна монография;
- **Статии и доклади,** публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 5 броя колективни, на 4 броя е първи автор;
- **Статии и доклади,** публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 26 броя, в т.ч. 22 самостоятелни и на 4 броя е първи автор;

- Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 5 броя, в т.ч. 2 бр. самостоятелни и на 3 бр. е първи автор;
- Публикувана глава от колективна монография;
- Академични учебници и помагала – 13 бр., в т.ч. 4 самостоятелни и 9 колективни. Общо 17 публикации са на английски език (15 статии и 2 доклада).

Доц. Марина Николова преизпълнява значително минималните национални изисквания за длъжността “професор”. Най-значимо е надвишаването на изискванията по показатели Д и Е, съответно ръководство на докторанти, проектна дейност и учебници и публикации.

Група показатели	Мин. изисквания (точки)	Резултати на кандидата (т.)	%
А	50	50	100
В	100	100	100
Г	200	355	177,5
Д	100	255	255
Е	100	509,03	509,03
Общо		1269,03	230,73

Научните интереси на доц. Николова са в областта на областта устойчивото управление на аграрния бизнес и селските райони, биологичното земеделие, алтернативния туризъм. Монографичният труд на тема „ Биологичното земеделие – състояние и потенциал за развитие“ цели проучване и оценката на възможностите за развитие на биопроизводството за подобряване на конкурентните предимства на биостопанствата в условията на пазарната икономика. Основната научноизследователска теза свързва развитието на биоземеделието с подкрепата на ЕС за производство на качествени и международно конкурентни хранителни продукти и подобряването на ефективността и конкурентоспособността на земеделските стопанства.

Монографията е първото цялостно изследване на динамиката и потенциала за развитие на биологично производство още преди създаването на националния регистър на биопроизводителите, което доказва нейните явни научни и научно-приложни резултати. Разкрити са основните причини за липса на интерес за развитие на биологичното производство в България през първия програмен период. Задълбочената професионална подготовка на доц. Николова дава възможност да се разгледат задълбочено биологични, технологични, икономически и други характеристики на

биологичното производство и предизвикателствата към компонентите на биологичната земеделска производствена система. В последната част на монографията е представен, анализиран и оценен потенциала за развитие на земеделието в Русенски регион.

Втората представена монография е колективна. Доц. Николова има участие при проучване на видовия състав на растителния ресурс в широк район около гр. Свищов от гледна точка потенциала на отпадната биомаса за използване в екологична технология за производство на електро- и топлоенергия. Разкрити са теоретичните аспекти за същността на биомасата и нейното използване за производство на енергия, както и причините за нарасналия интерес към този ресурс. Авторът прави важни за практиката изводи и препоръки като във втора глава прави оценка на наличния и прогнозният потенциал на биомаса в община Свищов с определяне на теоретичния и реалистичния капацитет от биомасата на житните култури в конкретния регион. В глава трета са анализирани технологиите за производство на електричество и топлинна енергия от отпадна биомаса и са обобщени изводи от проучването. За получаване на енергия от селскостопанска биомаса в изследвания район е препоръчано комбинираното производство на енергия (топлинна и електрическа). В този случай ефективността е по-висока и практически загубите на топлина са малки.

Водещо направление в разработките на доц. Николова са проблемите на устойчивото развитие на аграрния бизнес и селските райони. Кандидатът обосновава необходимостта от устойчиво развитие на селското стопанство, екологосъобразно производство, екологична устойчивост на земеделските стопанства, развитие на биологично земеделие, екологично предприемачество. При развитието на селските територии търси устойчиви модели за техния просперитет „биологичното земеделие“ се разглежда като устойчив модел водещ до мултиплициращ ефект за селската територия, както и взаимовръзката биологично производство – алтернативен туризъм. Анализира връзката между селското стопанство и климатичните промени, както и ролята на биологичното земеделие за смекчаване последствията от климатичните промени. Идентифицира и оценява различни форми за диверсификация като предпоставка за намаляване на риска и осигуряване на устойчиво развитие в селското стопанство и селските райони. Предлага нова типология за регионите (NUTS-3) в България, по отношение на развитието на селското стопанство и степента на използване на земеделската площ. Интерес представляват публикациите за ролята на активността на местните общности за нарастване на предприемаческите инициативи с цел териториално развитие и съхраняване на местната идентичност.

Втората група публикации засягат икономиката и управлението на биологичното земеделие, като биопроизводството се обосновава като модел за устойчиво природоползване в съвременното земеделие и се доказва потенциала на пазара на биологични продукти в България и възможностите за бъдещо развитие в посока подобряване веригата за създаване на стойност в биологичното производство.

Третото тематично направление група публикации са посветени на алтернативния туризъм, като е разкрита важноста на аграрния и екологичния туризъм за диверсификация на селската икономика и създаването на уникални туристически продукти. Разработен е модел за устойчиво развитие на екотуризма, който е базиран върху утвърдени световни критерии за устойчив туризъм. Включването и изпълнението на отделните показатели би могло да доведе до създаването на уникални екотуристически продукти в отделни региони.

Четвъртата група от публикации засягат проблемите на мотивацията и удовлетвореността на студентите в процеса на тяхното обучение. Доказва се необходимостта от обвързване на специализираното икономическо обучение с повишаване на ранната мотивация и активността на студентите в образователния процес, както и задълбочаване на връзката „теория – практика“.

Кандидатът е представил документи за участие в редица национални, международни и университетски проекти. Доц. Николова е ръководител на проект „Развитие на селските територии в условията на трансформираща се към устойчивост икономика“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“, първият национален проект в областта на развитието на селските райони, разработван от съответните специализирани катедри в трите висши икономически заведения, както и на осем университетски проекта.

Тя е автор на 93 рецензии на монографии, дисертации, студии, статии и научни доклади. От тях 11 са на английски език за авторитетни научни списания. Доц. Николова има широка консултантска дейност на агрофирми от Русенска и Шуменска области.

6. Административна и обществена дейност

Доц. Николова участва активно в организационния живот на висшето училище с различни управленски и ръководни позиции като Зам. ръководител и ръководител на катедра „Аграрна икономика“ при СА „Д. А. Ценов“ (от 2016 г. досега); Зам. главен редактор на Годишен Алманах „Научни изследвания на докторанти“ към СА „Д. А. Ценов“; Член на Академичния съвет на СА „Д. А. Ценов“ - (2011 до 2015 г.) и др.

7. Професионална ангажираност в практиката извън академичната работа

Доц Николова е член на три редколегии на научни списания - Eastern Academy Journal (от декември 2015 г.), Environmental Science and Pollution Research - Скопус (от 02.09.2016 г.) и International Journal of Business and Economics Research (IJBER) - от 13.12.2021 г.

Член е на Националната селска мрежа - България - от 2014; - Съюз на учените - България от 2013; Национален браншов синдикат "БОН" - КНСБ - България; - I.S.L.E Education for Sustainability Network. An International Sustainability Education & Research Network - от 2021 г.

8. Съответствие на приносите в научните изследвания на обявения конкурс и академичната известност на кандидата

Приемам посочените от кандидата приноси, които точно и обективно обхващат най-съществените резултати от научно-изследователската работа. Всички те са в обхвата на обявения конкурс за професор по аграрна икономика.

В областта на устойчивото развитие и управление на аграрния бизнес и селските райони са обосновани интегрирани подходи за усъвършенстване управлението на аграрния бизнес, на основата на концепцията за устойчиво развитие

В областта на биологичното земеделие проведените обзорни и теренни изследвания от кандидата, публикуваните резултати, създаването на нови учебни програми и разработването на учебни курсове полагат основите за създаването на научна школа към катедра „Аграрна икономика“ в областта на биологичното земеделие, регулиране и стимулиране условията за екологосъобразен бизнес в аграрния сектор, екологично предприемачество

Разкрита е значимостта на селския, в т.ч. аграрен и екологичен туризъм за диверсификация на селската икономика и създаването на уникални туристически продукти, както и взаимовръзката на селско стопанство - туризъм за повишаване конкурентоспособността на местната икономика. Резултатите са имплементирани в учебни дисциплини и актуални учебни програми и курсове

Доказва се необходимостта от обвързване на специализираното икономическо обучение с повишаване на ранната мотивация и активността на студентите в образователния процес, а именно да се подготвят висококвалифицирани специалисти -

експерти в областта на икономиката, организацията и управлението на аграрния сектор и задълбочаване на връзката „теория – практика“.

9. Критични бележки и предложения

Нямам съществени бележки по предоставената за рецензиране научна продукция на кандидата. Препоръката ми е свързана с разширяване на публикационната активност с индексирани в SCOPUS / WoS авторски статии.

10. Заключение

Представените научни трудове и цялостната преподавателска, научно-изследователска и обществена дейност на доц. д-р Марина Николова доказват нейните качества на задълбочен и високопрофесионален университетски преподавател. Качествените характеристики и съдържателните приноси в разработките, възможностите за приложението им в практиката доказват неоспоримия преподавателски и практически консултантски опит на кандидата по конкурса. Доц. д-р Марина Николова отговаря напълно на изискванията да заеме академичната длъжност „професор“, предвид на цялостните и приноси към учебно-преподавателската и научно-изследователска дейност на СА „Д.А.Ценов“. Това ми дава основание в качеството си на член на научното жури, да призова останалите колеги от журито да дадем своя положителен вот и да предложим на Факултетния съвет на факултет „Производствен и търговски бизнес“ при СА „Д. А. Ценов“ да избере на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност: Икономика и управление (Аграрна икономика) доц. д-р Марина Ангелова Николова.

28.05.2023

София

Рецензент: _____